

Izhaja vsako prvo in tretjo
nedeljo meseca; velja:
Za celo leto . . . 2 gold. 50 kr.
Za pol leta . . . 1 „ 30 „
Za četrt leta . . . — „ 70 „
Posamezni iztisi prodajajo se po
10 kr. a. v.

PRIMOREC

političen in podučiven list.

Vredništvo je v hiši Kall Via
rociera N.º 1, II. nadstropje, —
ekspedicija v hiši št. 6 Via Sta.
Lucia.

Naročnina naj se blagovoljno
pošilja pod naslovom: Vek. Raič
v Trstu.

Povzdignimo krepke glase domovini v slavo!

Vabilo na naročbo.

Bliža se drugo polletje „Primorčevega“ življenja. Kar je bilo v naši moči, smo storili in bomo storili za blagor narodov. Kolikor je nam znano, so Slovenci z našim listom zadovoljni; in bolj ko ga bodo tudi zdajno podpirali materialno in duševno, bolj si bomo mi prizadevali, da postane list zmirom izvrstnejši zastopnik narodnih interesov. Pravico in resnico bomo pisali naprej ne gledé na levo ne na desno. Vabimo toraj stare naročnike naj ponovijo naročbo, in tiste naše prijatelje, ki še niso naročeni, naj se blagovolijo sedaj o začetku drugega polletja naročiti.

Primorec velja:

Za celo leto 2 gold. 50 kr.
„ pol leta 1 „ 30 „
„ četrt „ — „ 70 „

Naročnina naj se izvoli pošiljati pod naslovom:
„Vekoslav Raič v Trstu“.

Novim naročnikom še zamoremo ustreči z vsemi letošnjimi listi.

Pisma iz okolice.

I.

„Cittadino,, se vedno jezi, isto tako pruska „Triester Zeitung“, ako kdo omeni ločitev okolice od mesta. Vedno in vedno trdijo, da mi brez mesta še živeti ne moremo in takih čenčarij več. Zares ginljiva je ta ljubezen in skrbljivost za nas, ko bi le po sebičnosti ne smrdela. Mi sicer nič ne opazimo, da bi bili meščanom tako na srce prirasli, da bi zgolj zaradi naše koristi ne dopustili ločitve od mesta.

Če nas vsi tako ljubijo kakor naš slavní rojak Ferluga, potem se predrznemo o tem dvomiti, da bi se očetje ravno zavolj našega dobička vpirali ločitvi, E, pojdite, pojdite, nikar nas vendar ne imejte za tako neumne, da bi mi vašim ljubeznivim besedam še kaj verjeli, dokaze, dokaze hočemo, in te ste nam obilno dali v zadnji seji, ko ste tako začeli divjati zoper nas, in še tega niste hoteli dovoliti, da bi se v šoli v Belvederi, kjer je skoraj polovica slovenskih otrok, da bi se tam vsaj 3 ure na teden slovenski jezik učil. Mi zdaj vidimo, da na nič drugega ne mislite, nego vzeti nam po sili naš materni jezik in vsiliti nam vašo klepetavščino, Bog mi greh odpusti, saj je res.

V okolici se res pol slovenski pol laški uči, ker si ne upate okoličanov, preveč razdražiti, pa tega sem prepričan, ko bi danes Avstrija, razpadla in bi Italijani vam v podporo prihiteli, da boste izdali jutre ukaz, da se ne sme ne ena slovenka beseda v okoliških šolah več slišati. Taki možje ste vi. In nazadnje še rečete, da še Slovenci nismo,

da smo neka mešanica, in da noben človek v okolici slovenski ne zna. O vi bedaki ležnjivi! mi govorimo lepšo slovenščino, nego Ljubljanci, čisto po pisavi se pa nikjer ne govori.

Le počakajte, znabiti se še priložnost pokaže da vam prav jasno dokažemo, da smo Slovenci in nobena mešanica, in da hočemo tudi Slovenci ostati.

Mešanica! se ve da, to pravite za to, da bi nas potem toliko bolj s pravico smeli pollaščevati, ker bi rekli „zdaj ste mešanica, niste Slovenci, ne Lahi ne Furlani in ne Čiči, pa vsacega nekaj. Naučite se vsi laški, potem bote pa vsi Lahi in na konji boste, in nobeden vam ne bo smel reči, da ste mešanica“. Tako mislite vi; mi pravimo, mi že zdaj nismo nobena mešanica, ampak mi smo vsi slovenske koronine; dosti jih je sicer med nami, ki laški znajo, pa oni niso iz Laškega sem prišli, ampak so prav tukaj rojeni in so se laški še le pozneje naučili. Kaj vi potem govorite od mešanice, g. Ferluga?

Veste gospod, vas je nas sram, nas pa vas. Sram nas je, da ste v okolici rojeni, in tako neumno govorite, kakor ste zadnjič; sram nas je, da se je v okolici človek rodil, ki zaničuje svojo slovensko mater in kri in jezik takó, kakor vi; pfei te bodi!

Vi bratje okoličani pa mi povejte, ali je nam treba tega, da nas Lahi v mestnem zboru psujejo in zasmehujejo in obrekujejo? Kdo je nam Lahe za naše gospodarje postavil, da bi oni imeli pravico ukazovati, v katerem jeziku naj se naši otroci podučujejo, in nam davke nakladati, kakor se jim zdi. Ali ne moremo vsega tega sami storiti? Ali ne moremo svoje lastne občine imeti in lastnega magistrata, ktereга bomo mi imenovali občinski odbor. Ali nam je tega treba, da se naši fantje v vojake jemljejo namesto mestnih, ki so za nič? Premislite to in recite, ali bi ne bilo bolje, da se okolica odtrga od mesta in napravi svojo lastno občino?

Če se nam ne potrebnó zdelo, bomo že mi sami tako sklenili, da se morajo naši otroci tudi laškega učiti; zavolj tega pa še ni treba, da bi najhujše Lahone za učitelje postavili, kakor so zdaj nekteri. Ali ne vemo sami naj bolje, kje nas čelvelj žuli in ali bi ne mogli sami za okolico bolje skrbeti, nego tujci, ki nas sovražijo? Daco nakladati, to bomo tudi mi zadeli, in če Bog dà, ne bo tako velika, kakor zdaj.

Le premislite to, in recite potem, kako se vam zdi.

Slavoljub.

II.

Unde et tu Ferluga in ter prophetas!

Svojim ušesom smo komaj verjeli, ko smo slišali tvoj govor. Strast, laž in nevednost, to so bile glavne točke v njem. Strast, ker si takó govoril da ti ni bilo mar za mrmranje drugih poslancev in za žvižganje galerij, ker si proti koncu celo tiste

preklinjal, ki bi se ne vedeli po tvojem mnenji. Zares ti si pravi prototip tiranstva. Ali te ni sram, da te je moral celo predsednik opominjati? Ali si s tem hotel pokazati svoj liberalizem, da si na nas uboge okoličane mahal? Zato si se pa tudi blamiral pred celim svetom in spoznal, da se celo Italjani ne vjemajo s tvojim grdenjem. In v kake neumnosti in laži si zabredel! Praviš, da je slovenski jezik meščanom in okoličanom nepotreben. Kar se okoličanov tiče, je tvoja trditev tako neumna in smešna, da jej ni treba odgovora. Pa tudi to je laž, da meščani ne potrebujejo slovenščine. Le prašaj, posebno v novem mestu trgovce in obrtnike, oni ti bodo povedali, ali jim je slovenski jezik potreben ali ne. Kar pride ljudi iz Krasa in Kranjskega, ti znajo samo slovenski, in teh ne pride malo.

Tako puhlo in neumno kakor to, je tudi vse drugo, kar si izbleknil v svoji renegatski jezi. O kakó sta vendar z Dežmanom lep parček! Vsak izobražen človek se drži zlatega načela: ljubi svoj narod in ne zaničuj družih. Tebi pa se ve da renegatska vest tega ne dopušča. Pa nikar ne misli, da se te Bog ve kako bojimo, in da nam boš strašno škodo naredil. Le divjaj in pači se, kolikor ti je drago, mi se ti bomo k večjemu smejali, kajti slovansko vprašanje se bo tudi vkljub tebi rešilo in Slovani se bodo povzdignili do stopinje, da bodo s ponosom gledali doli na take narode, h kakoršnim se Dežmanom in Ferlugam potrebno zdi prestopiti. — Vi okoličani pa pogledajte na ta izgled, kak sovrážnik svoje lastne krvi postane človek, ki se v tujem jeziku izredi. Okoličan je, pa je najhuji sovrážnik in zaničevalec okoličanov. Kdaj boste vendar spoznali, da se morajo otroci v maternem jeziku odgojiti in izučiti!

Politični zvetožor.

Najvažnejša v naših notrajnih razmerah je bila za nas Slovence tista seja v državnem zboru, v kateri se je pretresoval Costatov predlog o ustanovitvi juridično-filozofične fakultete v Ljubljani. Predlog je

LISTEK.

Oj ti grda Mantova
Ti nagražno mesto!

Najprej so pele to pesem slovenske ljubice, in z njimi vsi avstrijski narodi, zdaj jo pojò pa nekoliko spremenjeno avstrijski ustavoverneži. Spremenjena pa je takó, da se postavi namesto Mantove „državni zbor“. Pa imajo tudi vzrok, prepevati žalostinke!

Škodoljubnost, pravijo, je greh, pa kaj je nam grešnim ljudem za en greh več ali manj; saj ta greh se nam ne more tako močno za zelo vzeti, da ustavovercem to najnovejšo blamažo iz celega srca privoščimo. Vsake stvari je enkrat konec, in tudi ustavoverna slava in mogočnost je začela pojemati, če že ni popolnem zginila.

Turniček si je gotovo oddahnil, slišavši, kakó so se njegovi pajdaši blamirali najprej z adresno in zdaj z nedovoljenim in vendar dovoljenim davkom. Kaj pa da, blamirati se, je vsakemu pripuščeno, in če se smejo Turnički, zakaj bi se ne smeli Herbsti in Rechbauerji, ki so še dosti večje glave. Tako noben

se ve da padel. Le škoda, da pridemo pred ta zbor s kakim predlogom, ki bi bil nam na korist, saj nikoli ne obvelja. Glaser je mislil, Bog ve, kaj je pametnega povedal, ko nas je obrekoval, da je nam jezik cilj, za vedo pa da nam ni nič. Toliko bi se naš jezik kmalo razvil, da bi znanstvu in učenju njegova dosedajna pomankljivost ne delala dolgo ovir.

S tem bi pridobil jezik sam in naš znanstveni napredek. Ako se jezik nikoli ne bo gibal in rabil pri znanstvu, se ve da potem bo vedno pomankljiv ostal, in nasprotniki nam bodo zmirom mogli na uho trobiti: vaš jezik za znanstvene prednášanja ni sposoben. Pa kdo bi se še menil o tem; saj vemo, da zmirom kak navidezen vzrok najdejo, da nam zabranijo pot do naših pravic in do našega napredka.

Volitve na Hrvaškem so srečno končane za narodno stranko in za nas. Narodnjaki imajo 52 glasov, Starčevićanci 2, vladnih je pa 11. Kdaj pride sabor skupaj, se še ne ve za gotovo.

V Emsu se bo zbralo to leto več kraljev, med njimi tudi ruski cesar. Kaj jih vkup pripelje, se še nič ne ve, morda mislijo že spet na kako novo vojsko.

Kakó stojimo.

Za Slovence pisati, je nehvaležno delo. Prvič, ker so prelahkomišljeni, da bi kak svet v poštev vzeli in da bi se ktere stvari resno poprijeli; drugič ker si ne pusté nič svetovati, ampak vsak hoče vse naj bolje vedeti; v resnici pa nobeden nima o nobeni stvari lastnega prepričanja; zastoraj verjamejo le prvaku vse, kdor pa ni prvak, naj reče kar hoče, in naj svojo misel še toliko dokazuje, nobeden ga še niti poslušal ne bo. Za „Primorcem“ ne stoji noben prvak, za to ga pa tudi Slovenci popolnoma ignorirajo; in lahko je umljivo, da tudi nas pri takih okoliščinah veselje preide, misliti in truditi se, ter s samostalnimi misli pred Slovence stopati, kedar vemo, da jih le malokdo površno prečita, nihče pa v poštev ne vzame. Da bi pa kdo čital, in premislil, samostalno ovrgel ali odobril in

človek ni vsegamogočen, vsak najde svojega mojstra; Napoleon je našel Bizmarka, Herbst s tovarši pa Hohenwarta.

Resnica, naj se še toliko zakriva, enkrat vendar pride na dan. Dolgo so nas malali ustavverneži črne, sebe pa bele, da je res ves svet mislil, da smo mi črni, oni pa beli. In zdaj so spoznali tudi na dvoru, da je bila to vse le sleparija, in da je v resnici ravno narobe. Zdaj zna Avstrija še ozdraveti, ker je prišla do spoznanja, kje so njeni prijatelji in kje neprijatelji.

Nekomu je „Primorec“ zelo na poti. Zato obira in opravlja „Primorčeve“ pisatelje, češ da so sami mladi ljudje in ignoranti i. t. d. Udarec pa, ki je nam namenjen, pada na njega nazaj. Kajti če smo ignoranti, tudi nič pametnega pisati ne moremo; če je pa neumno, kar pišemo, tedaj je on sam neumen, da neumnosti čita in po nepotrebnem čas trati; da pa naše stvari čita, je gotovo, ker bi drugače ne mogel soditi o naših duševnih zmoglostih. Ergo tepe samega sebe in žali vse naše čitatelje, ker jim podtikuje neumnost, da se na neumen list naročijo

po tem ravnal, o tem smo se morali prepričati, še govora ni.

Mi srno s svojimi dozdajnimi spisi dosti globoko segli v vse naše vprašanja, pa ne en Slovenec se ni našel, ki bi se bil izrekel, da imamo prav ali ne prav, razun edinega Mariborskega dopisnika v „Slovenski Narod“, kterega smo nalašč oščenili, da bi vsaj iz enega človeka kedaj eno besedo spravili. Človek bi mislil, da so se vsi zakleli „Primorca“ z molčanjem in ignoriranjem umoriti, ko bi ne vedel, da se tudi drugim listom enaka godi. In zakaj vse to pravimo? Da bi razkrili in dokazali, da je to velika laž, ako se pravi: „Slovenci so politično zreli“. Naša politika je še v povojih, narod še nima samostalne misli, ves svoj blagor je položil v roke svojih voditeljev, kakor pokroviteljev, in oni so za vse odgovorni, za izrejo, za premoženje, dušno in gmotno, narodovo. Zatoraj se tudi nam zmirom bolj jasno vidi, da se s svojim svetom ne smemo obračati do naroda, ki še noče in ne more sam zá se skrbeti in misliti, ampak do njegovih voditeljev. Zatoraj naj nam ti ne zamerijo, ako jih bomo sem ter tje apostrofirali in prašali za to in ono; vse je za korist naroda, nimamo nobenih sebičnih namenov. Ako nam pa vendar zamerijo, nič ne dene; mi smo storili svojo dolžnost, in boljše je, se vsem zameriti, pa s tem resnici pot gladiti, in vsem kotistiti s tem, da se prisilijo resnico in z nje svojo korist spoznati, nego molčati k vsem napakam in tako splošno škodo pospeševati.

In kako izpolnujete, vi voditelji naroda, svoje varuštvo nad njim?

Kaj ne da? spoznali ste revo naroda slovenskega in genila vas je do srca. Za to se trudite noč in dan, da mu pomagata na noge. Na znotraj skrbite neprenehoma za omiko naroda, na zunaj pa ga možato in nevstrašljivo zastopate. Slovensko slovstvo na vso moč podpirate. Spoznali ste, da je Slovenija zedinjena Slovincem naj bolj potrebna; zatoraj si na vso moč prizadevate, da bi jo dosegli. Vse slovenske tirjatve, zedinjeno Slovenijo na čelu, ste spisali v eno resolucijo, ktero ste naredili vsi za svoj program; to resolucijo ponesete na ravnost pred ce-

sarja, prav imate. Tiste, ki zahtevajo samo za Kranjsko deželo avtonomijo, vse druge Slovence pa zanemarjajo, tiste vdarite sto občno slovensko spomenico po jeziku, ker imate ljubezen do vseh Slovencev, in ste prepričani, da Kranjci sami záse tudi nič ne opravijo.

V svesti, da celi narod za vami stoji, ste stopili ponosno pred ministra Hohenwarta, ter ste mu odločno rekli „to in to zahteva naš narod, in ako mu tega ne daste, se za državo več ne interesira.“ Ko je Hohenwart videl, da se ne šalite, je začel premišljevat; pa Nemci so na to strašen krik zagnali in na to si vam ni upal nič obljubiti; vi pa, nepremakljivi kakor skale, se ne zmenite za to in storili boste še zadnjo pot, namreč k cesarju. Podpirali boste resolucijo s 100.000 glasovi taborcev in vrh tega ste napravili v svoji rodoljubni skrbljivosti še peticijo, za ktero se nabirajo po vsem Slovenskem podpisi, in gotovo se jih 100.000 podpiše, da hočejo vse to, kar v resoluciji stoji. S tem boste stopili pred presviltega cesarja, ter ga ljubeznjivo svarili, naj ne prezre tirjatev slovenskega naroda.

Nadalje ste spoznali veliko nevarnost, ktera nam od Nemčije preti, zatoraj ste sklicali velikansk tabor, v katerem je slovenski narod javno in pred vsem svetom izrekel, da nikdar in pod nobenimi pogoji noče biti združen z Nemčijo; to pa za to, da berlinske diplomate malo prestrašite, ter jih nekoliko odvrnete od njihovih hudobnih namenov. V taisti namen ste stopili z hrvaškimi narodnjaki v zvezo, da vam pomagajo doganjati zvezo Slovenije s trojedno kraljevino. Stopili boste tudi s to tirjatvo v zvezi s hrvaškim saborom pred cesarja. Ako pa vse to nič ne pomaga, hočete stopiti v pasivno opozicijo in pripraviti se na vse mogoče dogodjaje, ker se držite načela, da je bolje častno poginiti, nego sramotno živeti in hlapčevati.

Sladke sanje, kako daleč zapeljejo človeka od resnice! Kakó bi pravki naši tako mogli postopati? Denimo, kar je gotovo, da se s tem na Dunaji zamerije, kaj bi bilo? O tem bi kar govora ne bilo, da bi postal Bleiweis deželni glavar. In če je kdo deželni glavar, je vendar več vredno, kakor kak za-

in po nepotrebnem denar trošijo. Sicer pa mi nimamo privilegije, časnik izdajati, tudi njemu ni zabranjeno; hajd toraj na noge! ustanovite drug časnik, ki bo gotovo toliko boljši, kar ste vi modrejši od nas, ter bo našega izpodrinil.

Dobiček vam je gotov; in po vrhu vam bodo Slovenci še hvaležni. Kaj še odlašate?

*
**

Na nas uboge Slovence zdaj od vseh strani udarci letijo. Glaser je vzel bič učene sofistike, Rechbauer metlo nevkretnih laži, — Ferluga pa poleno surovosti; pa mahajo po nas, da je joj. Glaserju je še naj manj zameriti, kajti on kot učenec in častitelj vede ni mogel drugače, nego potegniti se za sveto vednost, ktero mi hočemo vničiti, sicer nam pa vse dobro želi, Bog mu plati. Tudi Rechbauer nam je v resnici iz celega srca prijatelj, za to je tudi Costi rekel, da mu teorično priznava, kar zahteva, praktično pa ne. To je ravno tako, kakor bi jaz svojemu upniku rekel: „Jaz sicer priznavam, da sem ti toliko in toliko dolžan, pa tega nimaš pravice tirjati, da bi ti jaz to tudi v resnici povrnil.“

Da, ljudje so še kaj modri na svetu, Rechbauer

je pa med modrimi naj modrejši. Včasih mu pa vendar ktera zbeži, da bi bilo za njegovo slavo bolje, ako bi je ne izustil. Tako se je tačas nevmrljivo blamiral, ko je rekel, da v 50 letih ne bo nobenega Slovenca več; zdaj ga je pa srbelo, da se je na novo s tem poslednjim svojim bistrournim(???) govorom zoper Slovence. On je namreč iznašel, da je „Slovenec“ čisto novo imè, in da smo se včasih „Vende“ imenovali, kali? Na dalje je postal „zur Abwechslung“ ali „je nach Umständen.“ Štajerc in je vedel mnogo povedati, kako navdušeni so štajerski Slovenci za lepo štajersko deželo, in da od Kranjcev nočejo nič slišati. i, t, d.

Dunajski listi pa so se norčevali iz nas, rekoč „heute war Gross-Slovenien an der Tagesordnung.“

Vsaka stvar ima svoj namen v prirodi; in tako smo menda mi Slovenci za to namenjeni, do so imajo Nemci komu smejeti. Neko resno stran ima pa tudi ta reč na sebi, namreč prikazen, da nas nikoli ne psujejo, da bi ne bile njihove psovke mešane z omilovalnimi in zaničevalnimi posmehljeji na nas, med tem ko o Čehih nikoli drugače ko s škripanjem z zobni ne govorijo; to je znamenje, da smo si le jako malo veljave pridobili pred našimi

ničevan deklarant, ki ga na Dunaji kar videti ne morejo. Pa so nekteri taki prenapetneži, ki pravijo, da je za vse Slovence sramota, da naši poslanci na Dunaji sedijo in se pustijo zmerjati od Rechbaurov in Glaserov, ki očitajo njim in nam reynost naše literature tar nas na vsak mogoč način sramotijo; pa Costa si misli „če ravno se vse narobe sklene, kar mi predlagamo, in čeravno sem v tej zbornici le malo spoštovan, državni poslanec sem pa vendar in to je že nekaj, toraj ostanem tukaj.“ Na to se ve da ne misli, da se ves slovenski narod ponižuje, ako se njegovi poslanci ponižujejo, in da njemu za to nihče ni mandata dal, da bi se on v imenu naroda po svetu priklanjal, in vse psovke mirno v žep spravljaj. „Pa“, poreče „saj sem se zagovarjal, saj sem jim lepo razkladal, in jih zavračal.“ Pa ravno to je krivo, da se spuščate s temi ljudmi v dogovore in prepire, ter jim priznavate s tem pravico, o naših zadevah sklepati in jim dajete priložnost, da nas sramotijo. Tega smo menda vendar že vsi do sitega prepričani, da nam Nemci nikdar kake stvari iz dobre volje ne bodo privolili, naj bo še tako dokazana in opravičena, tu je vse bob ob steno. Zatoraj je bilo že iz začetka krivo, da so Slovenci kedaj stopili v dunajsko lesenjačo, dokler tam ustavoverneži gospodujejo. Servilnost, servilnost ta vam tiči v mesu in krvi, in v kostéh, in ne morete živeti drugače, če vas kdo ne pretepe in poniža vsak dan, če ne z bičem, pa z jezikom.

Kaj družega neki iščete na Dunaji? In če bi vas iz lesenjače pri vratih ven vrgli, vi bi menda pri oknih nazaj noter zlezli. Domá pa nam pravite „ne udajmo se, Slovenci, ne udajmo se!“ Vi, vi bi morali najprvi pokazati, kakó se to practiveira „ne udajmo se!“

D o p i s i.

Od spodnje Ipave 15. junija. — Slovenski narod v boju za svoj obstanek in politično veljavo pred svetom. Nad osodo narodov čuje in odločuje Bog, ter ne posamezni, ne društva, ne celi

narodi ne odločujejo tolikanj svoje lastne osode, ampak oni so le izvršitelji one nevidljive moči, ki je podobna rudeči niti, prepleteni s tekom vse zgodovine človeškega rodù; one zgodovine, ki nas uči, da ne le nekdanj, ker so se v Rimu posvetovali, je Sagunt propadel, tudi ena šibka, slabotna „devica Orleanska Ivana d' Arka“ je vstavljala že in uničevala divje domovini proteče sovražne čete, t. j., da razumljivo govorim tudi za tiste, ki nebi te zgodovinske resnice uméti mogli, uči, nas, pravim, preteklost človečanstva, da dokler ni odbila kateremu narodu ura, ga bode tudi šibka ženska rešila, kadar pa dozreje k svojemu padcu, bode v tem tudi cel narod sodeloval. Tako po priliki je govoril l. 1861, v mojem zadnjem dopisu omenjeni g. Eugen Kvaternik na hrvaškem sabor, in jaz, sem tudi prepričan najti edino v tem izreku tolažbo za boljšo našo bodočnost. Po mnogih vekih in trdnem spanju, v kterega so nas naši sovragi zazibkali, da bi potemu spanji politični smrti za veke v naročje padli, se je v naše največe veselje naš narod že pred 25 leti dramiti, buditi začel, t. j. zavedati se tistih pravic do svojega bitstva, ktere mu po vseh božjih in človeških postavah grejo. Ali da je ta boj ljut in težaven, ker oni gospodarji, tujci, ki so si osvojili in nam vzeli ključe do našega blagostanja doma, jih nečejo prostovoljno iz rok dati! Naši vodje, ki bijejo ta slavni boj, zoper nam nanešene zgodovinske krivice, se nahajajo v raznih stanovih.

Da je po dolgem spanju naš narod še čvrst in v svojem srcu zdrav in nepokvarjen, to kaže njegov boj proti neprimerno mnogobrojnemu zakletemu sovragu; vojaki v tem boju se prostovoljno iz vseh stanov nabirajo; njih pogum in neomahljivost za našo pravično reč nas navdaja z trdo nado, da moramo prej ali slej vendar le zmagati. — Kadar namreč narodi enkrat obolè, se iz svoje bolezni navadno nikoli več ozdraviti ne morejo. Mi vidimo iz zgodovine, da narodi se zamorejo tlačiti njih vragovi jih zamorejo zatirati jim ude rezati, raztepsti jih z mečem in ognjem, ali dokler jim nisi glave in srea odtrgal, se zopet dvigajo, okrévajo, udi jim zopet prirastejo, se družijo ter živijo in cvetejo še v sreči in

sovražniki ni pred svetom, in da našo moč prav malo cenijo, — in za Slovence je žalostno to videti: pa dosti o tem!

Vrnimo se k našim prijateljem. Kterega smo že imeli? Rechbauerja, da. Pa kaj je Rechbauer, kaj je Glaser proti — Ferlugi! To je junak! Kar je povedal on, to preseza vse kar se je kedaj zoper Slovence govorilo — namreč v surovosti in ležnjivosti. Do kakih trditev se je on popel, to je že kolosalno. *Da okoličani niso Slovenci, ampak neka zmes raznih narodov, da nobeden slovenski ne razume, ampak da govorijo neko posebno narečje in takih gorostasnih bedarij več.* Če nas s tako debelimi kolmi ne vbijejo, potem nas pa res ni mogoče iz sveta spraviti. Sicer smo pa našemu rojaku, g. Ferlugi, hvaležni za njegov trud, kajti on nam je mnogo koristil s svojim govorom, kteri ga bo spremljal skoz celo njegovo življenje kakor črna senca. Celó Lahi so ga nevoljni, ker jih je vse blamiral, in ne marajo za take renegate in privržence, kakor je naš od zdaj za naprej glasoviti Ferluga.

Toraj Bog vam plati, gospodine Ferluga, da se nam kmalo spet oglasi!

Est deus in nobis, agitante cales-cimus illo

ta izrek sem uže pri mnogih priložnostih slíšal izgovoriti i razkladati; ali kakor se mi zdi nij nobeden vedel tega dobro i prepričalno razložiti, kajti proti dokazu je bilo toliko ovršljivih okoliščin, da je popolnoma zginil. Ako sem se jaz do tega dal naj slavni čitatelji nikari ne mislijo, bogve kaj izvrstnega bom napisal, kajti jaz sodim vse reči kakor so i po mojej neumnjej pameti, tako se vtegne tudi zgoditi, da kljubu prepovedi sv. pisma napišem mnogo praznih besedij. Vendar pa se nadejam, da me čitatelji ne bodo tako strogo sodili, kajti prepričan sem, da so nekteri marsiktere praznote dobro navajeni. — Sedaj ad rem.

Tako sem poznal enkrat človeka, kteri je bil menda sam sebi v sitnost rojen i je to tudi dobro zapopadel, kajti svojega velikega trebuha, kterega smo študentje poredno imenovali Bahovi Tartarus, nij nikdar, vsaj po dnevi ne, prinesel med svet. Kadošen je bil doma, ne vem, vendar ako se sme bese-dam njegove molčeče dekle vrjeti, je vedno spal, ako pa ne, ga je vsak trenutek zeblo ali mu bilo

blagostanji, in zakaj? Ker trpeti se ne pravi še bolehati; trpljenje zadajejo tujci, bolezen si zadajejo pa sami narodi, ker si ranijo glavo in srce, a bogme brez glave in srca ni mogoče živeti. — Da pa smo to edino pravo pot, duševni boj našega na razpotji stoječega naroda sprejeli in da smo vsi rodoljubi za ta boj navdušeni, to nas napolnjuje z nado, da bode on svojo glavo in srce iz velikega boja, ki ga še čaka, čvrsto in zdravo odnesel. Ne tako pa, ako bi bil na dvopotji, kajti gorje onemu, kateri si mora med ognjem in vodo voliti. In ravno zato, pravim in prepričan sem, da nad nami čuje Bog, da našemu narodu ni še bila smrtna ura, a biti bi morala, ako bi se kot plašljivci temu duševnemu boju odpovedali, ako bi ves naš dosedajni trud po vodi splavati pustili, česar pa nas večni Bog varuj! Nado v boljšo bodočnost našega naroda osnivam tudi jaz iz preteklosti, ki nas uči, da prepričuje nas, da je nam Slovencem, — ki nismo ravno od vseh strani osamljeni, ampak saj na eni strani v dotiki z našimi jugoslovskimi sorojaki, Hrvati in Srbi, — še živeti mogoče, če nam stavlajo še tako grozne ovire.

Ako je resnica, katero je nam neki učeni pisatelj o preteklosti zapisal: „Bog je v zgodovini“, tedaj nas preteklost našega roda uči, da mu še ni danes, vkljub, vsemu zatiranju in na zid pritiskanja od zgoraj odklénkalo.

Kaj nam pa naša preteklost o nas samih pripoveduje? Od časa petega veka, odkar naš narod tod stanuje, je imel razne in ljute boje proti dežlohlepnim sovragom Nemcem, Obrom, (Avárom) Longobardom itd; ki so napadli našo domovino vse z ognjem in mečem zatirali. V nerazmernem tem strašnem boju ni podlegel niti z onim v starem, niti v srednjem veku z grozovitnimi osmanskimi Turki naš narod; ura propada ni še zanj bila, a zakaj? Ker ga je nevidljiva roka tudi za druga še nujnejša početja ohranila. Kako so se v srednjem in novem veku Slovenci v zvezi s svojimi sobraty proti krutim Turkom borili je tudi ostalemu svetu, ki je Jugoslovane hvaležno, predzidje Evrope proti najgrozovitnejšim sovragom kršan-skega imena, imenoval, dovolj znano.

Ako ni tedaj naš narod kot branitelj vere in

države v tolikanj ljutih bojih z v orožju vajenim sovragom podlegel, smem se od njega in od naših vodnikov nadjati, da tudi v sedajnem duševnem boju za njegove sv. človeške pravice podlegel nikakor ne bode. Zarad tega bodimo složni in stojmo v trdno sklenjeni falangi (bojni vrsti) proti našim kletim sovragom! Poslužujmo se dejansko prislovice: Pomagaj si sam in Bog ti bode pomagal; in potem se smemo nadjati, da bode nad milim našim narodom tudi za naprej Bog čúl. H temu vzvišenemu cilju, h dosegi narodnih pravic, katero si je naše društvo „Soča“ na čelo postavilo, naj sleherni po svojih zmožnostih pripomaga, da se raztresene moči zberejo, in zbrane proti sovragom rabijo. Bodimo torej v tem ljutem boju stanoviti!

Ljubljana 1. junija. — nik. — *) (Požarna straža. — Tomšičev prevod.)

Ne spomijam se, da bi Vam bil katerikrat narisal v Vašem listu kak dopisnik tukajšno požarno stražo, ali kakor jo „Tagblatt“ imenuje: „unsere brave Feuerwehr“. Evo, tú Vam podam, kaki junaci so ti nemškutarski fantki. Binkoštno saboto je nannil strel, na gradu, da gori kozolec poleg kolo dvora za sv. Krištofom, prav razločno se je videl tam tudi plamen. — Toda poslušajte, kako je norelo po mestu to prusko kardelo ognja iskaje. Naj pred so tekli iz rotovža v predmestje — Krakovsko, kjer so najbržej igrali „mance“. Iz Krakovega pa, kaj so jih peté nesle na Poljane. — Še le tukaj so zagledali, kje gori, ko se že plam več nij videl! Alo, hitro peljejo svoje brizglje na Dunajsko cesto, toda le do bolnišnice, kajti tú so uže onemogli. Od tod naprej, do sv. Kristofa, vlekli so jim — brizglje i drugo ropotijo — rokodelski fantje! Se vé, da so prišli še tisti večer na pogorišče, toda, kot vselej, — post festum! Gasili so še le pozneje prav vrlo, v kazini s pivom svoja grla. — Zahvaliti se imamo bivšemu dež. namestniku baronu Konradu, pa Dežmanu, da je bela Ljubljana, tudi kaj tacega

*) Zakasnjeno. Vred.

vročce. Jaz sem ga spoznal še le na večer, kajti pri vsej svojej debelotrebušnosti nij nikdar pozabil priiti v krčmo, kakovih 300 korakov od njegove hiše oddaljeno, kamor je vselej vsaj četrt ure hoda potreboval. Ko je tje prišel se je počasi vsedel za mizo, i ako je bilo po letu, odpel telovnik i srajco, da je — kakor je sam rekel — ta božji trebuh zamogel svobodno dihati, bilo je li pak po zimi, tedaj se je še bolje zavil v debelo kocinasti plašč, da bi mrzlice ne dobil i v enem iz teh dveh položajev si je dal prinesiti polič vina. Ta polič je izpil, vendar še vedno molčal i sam sebe nezadovoljno ogledoval. Kedar je pa potekla tudi prva polovica družega poliča, tedaj se mu je omajala vez jezika i celo njegovo rohnelo telo je postalo „effeta“. Govoril je toliko, da je vse prekričal, bil z rokami ob mizo i še različne druge gimnastične vaje okazoval. In ako mu je kedo rekel, da je danes nenavadno vesel, tedaj je vedno povedal „v nas je bog i kedar tisti agitira se razgrejemo! on je tedaj imel vino za tistega aktivnega boga i ako dobro premislimo, zdelo se nam bo na prvi pogled, da nij vtegnil imeti napačno misel. Kajti navadno opazimo pri kterem koli človeku, da kolikor več poličev ima tega

boga v sebi, tem bolje mu on agitira i ga razgreva. Vendar pa druge okoliščine govore proti temu — to je vsakemu znano, da kolikor več je boga v nas toliko bolje mora to biti za naše telo i naš duh, vendar pa opazimo pri nekterih, kateri so mnogo vinaboga zavžili ravno napačno, kajti tisti ne le neha popolnoma delovati ampak tudi potré telo i duh v aktivnosti, i ga v neko čudno pasivnost vrže, kjer dotična zemlje stvar véasi sama ne ve, v kakovej meri je pasivna i si moramo to obsodbo še le mi sami preskrbeti z vlastnimi očmi i razsodkom. Tudi z gorkoto v takem slučaju jako slabo stoji, kajti ako pustimo človeka, kateri ima mnogo takevega boga v sebi, ležati v snegu, zgodi se nekaj takega, kar je vsej gorkoti naravnost nasprotno. — Ali pogledjmo v severne kraje, kjer se vino ne pri deljuje i je tako drago, da ga nij mogoče piti. Čehi imajo namestu njega pivo i kumare, katero oboje bolje hladi ko greje, se ve da véasi tudi agitirati začne toda premalo, i v dobrem stanju tako nespособnost delavnosti stori, kakor vino. Polaci i Rusi imajo svojo vodko, katero zaradi njenega slabega vpliva na vse, tako duševne kakor telesne lastnosti, nikakor ne moremo za omenjenega boga spoznati,

doživela. Kako more imeti meštno prebivalstvo simpatije do ljudi, ki zasmehujejo i psujejo vse, kar je le národno, — ki pomagajo pri vsaki priliki ljubljanskim prusom, deželo našo grditi pred celim svetom. — Hvala Bogu, da smo se znebili smehlajočega i medénega Konrada, kojemu je vedno le snovanje novih strank a la mittelpartei, feuerwehr i. t. d. po glavi rojilo. Da za vse te zasluge dežela kranjska nij bila nehvaležna, pokazalo je mesto Krško ki mu je podelilo častno mestjanstvo, za njegovo odhodnico.

Pogreb nepozabljivega nam Tomšiča binkoštno nedeljo v Mariboru je bil sijajen, da podoben majhnemu taboru. — Od vseh krajev, slovenske domovine privreli so rodoljubi, ter spremili njegovo truplo na pokopališče. —

Deputacija ljublj. „Sokola“, dramat. društvo, uredništvo „Slov. Naroda“ i. t. d. položili so umrlemu krasne vence v národnih trakovih na gomilo. Še njegovi politični sovražniki so se udeležili mnogobrojno sprévoda; sploh vsa mariborska inteligencija. — Večna mu památka!

Še mi je v spominu, večer tistega dné, ko smo taborovali na Vižmarjih, govoril je ranjci na čitalničnem dvoriši tele besede zbranemu národu: „Ko smo se denes peljali na tabor, sem videl o Vaših cestah mnogo beračev, ki so milo prosili darú megogredočih, toda le malokdo je segel v žep, ter podaril, vbogim grošič, glejte, dragi moji! Tem beračem je podoben list, kteremu sem jaz vrednik, le malokdo se ozré nanj, ter se naroči i. t. d. Žalibože, da je istina!

Drobtinice.

(„Jugoslavija“) se bode imenoval časnik, ki začnjenja julija meseca izhajati vsak teden v veliki osmini v Bukureštu. Za Avstrijo mu je cena za celo leto 8 gold., na pol leta 3½ gold., za četrt leta 1¾ gold. Naročnina naj se pošilja na g. A. Andrič-evo tiskarno pod naslovom: „Imprimerie A. Andrič, Bukurest, Intrarea Rossetti N.r 7“, dopisi pa na vredništvo „Jugoslavija“ Bukurest). „Ju-

goslavija“ hoče po programu svojem pripravljati pot zedinjenju Jugoslavenov, to je, Hrvatov, Srbov, Slovencev in Bolgarov. Vrednik časniku je Jovan Po-har, Slovenec, rodoljub trdnega značaja.

(Vrtič) Pjesme Franja Krsta Frankopana kneza Tržačkoga. Izdao Ivan Kostrenčič v Beču, tiskom D. Albrechta u Zagrebu 1871.

Pod tem naslovom je ravnokar na svetlo prišla zanimiva zbirka, 10 pól obsegajoča, Frankopanovih pesem, ki bi bila morebiti še mnogo let v dunajskem arhivu državnem zakopana ležala, ako, kakor velecenjeni izdatelj gosp. Ivan Kostrenčič sam v predgovoru pravi, ne bi bil prišel v Beč slavni predsednik jugoslavenske akademije dr. Rački, iskaje gradiva za objasnjenje one žalostne urote, zaradi ktere sta dva moža plemenitih hrvaških rodovin Peter Zrinski in Franjo K. Frankopan leta 1671. v dunajskem Novem mestu po odloki cesarja Leopolda I. bila ob glavo djana. Po naključbi je gosp. Kostrenčič v snopiču „Hungaria“ našel zbirko hrvaških pesem, ki jo je, kakor predgovor pesnika samega kaže, Frankopan pod imenom „Gartlic za čas kratiti“, nameraval na svetlo dati. Pesmi tedaj, ki bi bile imele zagledati beli dan že leta 1671., zagledajo ga še le leta 1871. Če tudi v zgodovini jugoslavenski imenitni Frankopan ni bil pesnik „natus“ — vsaj sam pravi, da „moja meštria ni vrtlaria“ — so pesmi njevo ve vendar drage svetinje slovstvu jugoslavenskemu, za ktere smo jako hvaležni gosp. izdatelju. Kar pa je nam Slovencem o teh pesmah, še posebno milo, je to, da jezik v teh poezijah očitno kaže, da starohrvaški jezik je zelo podoben bil slovenskemu. — Cena Vrtiču v jako lični obliki je 1 gold. 20 kr. Naj bi tudi naši rojaki segli po tej zgodovinski spomenici!

(Slovenska tiskarnica v Celovcu). Družba sv. Mohora je dobila te dni privoljenje, uravnati si lastno tiskarnico v Celovcu. Mestno starešinstvo tega sieer ni hotelo dovoliti, boječ se, da pride nemški značaj mesta po njej v nevarnost, a deželna vlada je bolje skrbela, da se povzdigne mestna obrtnija z novo tiskarnico, po katerej ostane Celovcu vsako leto naj-

akoravno v časù nenavadno greje i na zunaj agitira, tako da celo nos dobi eno posebno lastnost od delavnega boga, ktere pa v času tudi našemu vinščeku ne manjka. Ako naposled omenim še tatarskega kumisa, storim to zato, da ovržem popolnoma misel, ka bi bila ktera koli pijača južnih ali severnih dežel mnogoimenovani „deus in nobis agitans“.

Bolje neumno gotovo ravnajo tisti, ki ljubezen imenujejo deum in nobis agitantem i jej v tacem slučaju dajo ime Amorja ali Solja. Na personifikacije jaz sicer ne dam mnogo, posebno od takrat, kar me je nekdanji verozakonski učitelj imenoval personificiranega hudiča i drugi kljubu temu vedomodremu izreku priznavajo, da sem človek — vendar pa hočem tudi z njimi računati. Ne moremo tajiti, da ljubezen nebi grela, toda to le v nekterih priložnostih med tem, ko se nasprotno vsak trenutek opaziti zamore. — Poglejte onega suhopetega človeka s kozjo bradico; kedar se prestopi se opoteka i palica mu mora pomagati dalje, ako noče svojih reber po trdem tlaku zbirati, oči ima vpadle, lica vela i ušesa mu stoje od glave ko prestrašenemu zajcu. Vse ga gleda, kdor koli ga vidi, posebno pa tisti krčijo z ramami, ki so ga pred tremi meseci

poznali. Takrat je bil mož lepe postave, dobro rejen i sladkega lica, potem je šel na potovanje, tam se je zaljubil i — hic Rhodus! Tu vendar ne bo nikdo trdil, da ga je ljubezen grela! — Alipa pogledajmo kacega zimskega večera v eno večih mest. Za vsakim voglom stoji mlad kandidatus amoris piha si v roke, cepta z nogami, zobje mu drketajo i zgodi se včas, da debelo zakolne. Vidite on čaka svoje ljubice, v telesu ima nevgasljivo, neizmerno i temnogloboko ljubezen, ktera pa ne greje tako, da bi ga obvarovala ozeblina, kar se je meni samemu zgodilo i mi tedaj smete verjeti.

Moj prijatelj, ki je sedaj uže prestopil meje nadelpolnega i si prislužil naziv „poeta de facto“ je imel posebno mnogo muh, i zaradi tega ga je vse rado imelo, ker človeka vselej tisti najboljše zanima, kdor mu da vzrok k smehu. Ko se je pa zaljubil, tedaj je postal strašansko mrzel, kar posebno to dokazuje, da je celo po letu o najhujšej vročini hodil v kuhinjo i hlev — prav za prav se ne ve zakaj, a jaz mislim, da zato ka bi se bil ogrel. Ali bi mu tega bilo treba, ako bi bila ljubezen, ktere je imel v resnici mnogo v sebi, tisti deus in nobis quo agitante calescimus? — Kaj še. (Dalje prihodnjé).

manj 13 — 17.000 gold. zaslužka in je tedaj dala svoje privoljenje. Do prihodnjega oktobra vtegne biti tiskarnica že uravnana.

(*Janežičeva svečanost*). Dne 30. maja so obhajali Slovenci v Celovcu spomin na ranjcega profesorja in izvrstnega slov. pisatelja A. Janežič-a. Zjutraj je bila slovesna črna maša v cerkvi sv. Ruperta, potem blagoslovljenje spominka na pokopališču, kjer se je snidilo nad 1000 oseb. Zvečer je bila sijajna beseda.

(*K. pl. Wurzbach*), deželni predsednik kranjski se je odpovedal poslanstvu v deželnem zboru, ker se po njegovih mislih ne vjema poslanstvo s cesarskim deželnim predsedništvom.

(*Književnost*). Usled poziva od 1. svibnja t. g. prima tiskarna i nakladna knjižara Dragutina Pretnera u Dubrovniku samo do 30. ovog meseca predbrojenje na krasne propovjedi slavnoga dominikanea *Kalića* dubrovčanina uz dole naznačenu cjenu, a ostale naručbine moći će se odpremiti samo uz povišenu knjižarsku cjenu.

Ove izvrstne propovjedi izaći će u 3 djela, a predbrojna je cjen 3 for. prva polovina predbrojne svote t. j. 1. for. 50 novč. šalje se odmah a druga polovina onda, kad p. n. predbrojnici prime II. dio ovih propovjedi.

Našemu sveštenstvu i svim ljubiteljem ove vrsti narodne knjige preporučujemo ovo djelo što toplije.

(*Rojanska čitalnika*) je spravila predzadnjo nedeljo na oder igro „Dobro jutro“. Igralci so svoje naloge tako izvrstno dovršili, da se bo po običnem zahtevanju igra danes 18. t. m. ponovila. Začetek je ob sedmik zvečer. Neudje plačajo 50 soldov vstopnine.

(*„Triester Zeitung“*) z nami govori, kakor bi stale „pikelhaube“ že pred mestom. Prisvojuje si nalogo, „da „Primorca“ včasih po prstih krene“, ker smo jej zadnjič rekli, da naj se ne vtika v naše zadeve, ne kakor bi se nje in tega bali da naše članke svojim bralcem prijavi, ampak ker se ne maramo s tako odvisnim listom prepirati, ki tako nima nobene veljave. Tega smo si v svesti, da nam „Triesterica“ s svojo modrostjo ne more nič skodovati, to tudi sama sprevidi, zatoraj se poslužuje nepoštenega orodja, ter zmirom to iz naših ali nam doposlanih (kar pa ona ne razločuje, tudi tendenciozno) spisov tiste prijavi in s takimi opazkami preskrbi, o katerih misli, da bi najlože zbudili razkačenost zoper nas. Mi smo na vse pripravljeni, ker resnico pišemo in pravico zagovarjamo, ter nočemo, kakor ona, po intrigah svojega cilja doseči, pa „Triesterica“ naj pazi, da se meč, ktere ga za nas brusi, proti njej samej ne obrne. Kajti še ni Prusov tukaj in če do tega pride, kar ona namerava, jih bo vendar še več za nami stalo, kakor za njo. Bodite pri miru in ne delajte intrig, ter Boga hvalite, da uživata tukaj dober kruhek in nikar domačinov ne dražite, ali pa pojdite tje nazaj, od koder ste prišli, tje v Brandenburg pesek žret, saj družega tam kakò nič ni.

(*V mestnej zbornici*) je bila oni den vihar na seja. Slovenski poslanec g. Nabrgoj je namerel predlagati, naj se vpelje v Belvederskejšoli, kjer je več ko tretjina slovenskih otrok, slovenski jezik vsaj kot obligaten predmet. Na to se je vzdignila vihar na debata. Gospoda Nabrgoj in Cegnar sta se dobro držala, ter pobijala nasprotno ugovore, pa kaj moreta proti tako ogromni večini.

Pri tej priliki se je vzdignil nek dr. Ferluga, rojen Slovenec in okoličan, ter je tako strastno zraven pa tako neumno in nevkretno jel okoličane in Slovence

psovati, da ga je moral predsednik brzdati, in da niso samo slovenski poslanci, temveč tudi nekteri laški z nevoljo zbornico zapustili. Po celem mestu je zdaj govorjenje o dr. Ferlugi in njegovem škandaloznem govoru. Gospoda Nabrgoj in Cegnar pa sta se tisti večer skazala kot prava narodna poslanca.

(*Grški kralj*) se je v četrtek v Trst pripeljal, in v petek zjutraj odšel.

(*„Pomladansko Cvetje“*) dotiskano je že tako daleč da ga zamoremo do 1. julija gospodom naročnikom poslati.

Dobili smo sledeče pismo :
Gospod urednik!

Na Primorčevo zahtevanje izrekujem javno, da, nisem bil v nekakej zvezi z onim sestavkom, kateri je prinesla Triester Ztg-za odgovor necemu članku v Vaterlandu ter pristavljam, da se nikakor ne ujemam s tistimi besedami, ktere govore zoper slovensko narodnost. Če mi Primorec tega neče verjeti, naj mi oznani, da mu priče pripeljem. ¹⁾ Izreči moram pa tudi, da je strastni Vaterlandov dopisnik iz hudobnega namena resnico popolnoma prevrgel, legal, natolceval i sumičil brez vzroka osebe, ktere imajo tako težaven posel. Zavračam dopisnika na stenografične zapisnike, iz katerih lahko posname, da so se okolični poslanci pri vsakej priliki gorko i živo potezali za okolične interese, v gmotnih zadevah dosegli toliko, da poprej še nikoli ne; drugo je, kar se tiče narodnosti. Predno prederemo z glavo zid, nego tu zdaj kaj zdatnega dosežemo. Ultra posse nemo tenetur, trije se ne morejo biti zoper 51. Nikoli vendar ni bil naš namen molčati o narodnih pravicah potrebno pa nam se je zdelo najpoprej v red spraviti gmotne zadeve i narodne pravice tirjati še le potem, ko se izvršijo razprave o magistratovej uredbi ker prav pri teh za okolico jako važnih razpravah bomo morali napeti vse svoje moči, da okolico obvarujemo magistratovih komisarjev slovenske narodnosti najnevarnejših organov. Da smo iz početka vrgli v zbor narodna vprašanja, propali bi bili tudi v gmotnih: tega nam ni dopuščala naša vest, vodilo nas je prepričanje.

Na Vaterlandova očitanja moram zavriniti, da nisem niti z besedo, niti z dejanjem na to delal, da me izvolijo za poslanca, vsi volilci so mi tega priča i priča so mi tudi za to, da nisem nobenemu nič obečal ne pred volitvijo, ne po volitvi, nepošteno sumničenje, da sem podkupljen zavračam z vso nevoljo od sebe; poslanstvo mi še enega soldiča ni vrglo, stroškov pa uže precej prizadelo. — Primorcu, ki mi očita, ²⁾ da ne obiskujem šol po okolici, bodi rečeno, da bi to srčno rad storil, ako bi — smel. Govoril sem o tem z gospodi, ki so v šolskem odseku, ali oni niso bili zadovoljni, da se v tikam v njihove zadeve. Tisti poslanec, kteremu „Narod“ očita, da je bil tako pazljiv, da je trdil ravno nasprotno o nekem sklepu, bil sem jaz. Pa tudi tu je treba pojasnila. Med dotično obravnavo sem bil iz zbora poklican in oznanilo se mi je, da mi je hči umrla. Če tudi silno potrto vrno sem se vendar zopet v zbor da se vdeležim glasovanja. Mej tem, ko sem bil zunaj dobila je zadeva naša Vidakovičev predlog drugo

¹⁾ Mi tega nikoli nismo rekli. op. vr.

²⁾ Mi vam tega nismo očitali, glasovom iz občinstva, na katero se opiramo, pa ne moremo prostora odreči op. vr.

lice, kar mi ni bilo znano. Prišel sem ravno h glasovanju zopet v zbor, vznemirjen kakor sem bil, glasoval sem tako, kakor drugi okolični poslanci mislé, da se stvar ni premenila. Kdor nima surovega srca, prizanesi mi to neljubo zmoto. Dopisnik mi je sicer ni prizanesel, če tudi so bile tistemu gospodu, kteremu sem nasprotni sklep — pa ne na ulici — oznanil, vse te okolinosti dobro znane.

Naposled si ne morem kaj da ne bi Primorcu živo na srce polagal, naj se vselej strogo naslanja, na resnico, *) naj vselej preudari razmere in okolinosti, predno pomoči pero, vredništvo moram iz dobrega namena pokarati, ker se ni prizadevalo pozvedeti resnice na mestu; jaz mislim, da ima ono dolžnost poslati vsaj enega moža v zbor vselej, kedar se obravnujejo okolične zadeve, da mu ne bo trebalo iz dunajskih časnikov zajemati neresnice. 4)

Cegnar.

3) To smo vedno storili, da nam ni treba opomina, kar se nam iz občinstva piše, naj se zopet iz občinstva popravi, če ni resnično, kajti že v programu smo omenili, da odpiramo svoje predale vsem slovenskim glasovom, dokler niso z našimi glavnimi principi v nasprotju. Op. vr. dn.

4) Kdo pravi, da je to naša dolžnost? Kaj pa, če se nam ne zdi tako važno? Saj tako vemo, da se to sklone, kar je Lahom na prid, Slovencem pa na škodo. Pa da bi okolične poslance kontrolirali v zboru? Čemu? Naše geslo je ločitev okolice od mesta. O delovanju poslancev pa nikdar nismo sodbe izrekli, in tudi iz dunajskih časnikov nismo nikoli nič zajemali. Op. vr.

Opomba.

Tistim gospodom naročnikom, kterim je iztekla naročnina za drugo četrtletje z današnjim listom in nam naročnine še niso poslali, pošljemo še ta list; ako želé „Primorca“ dobivati še na dalje, naj nam blagovolijo poslati naročnino pred izdanjem prihodnjega lista. Z naročnino na „Primorca“ sprejemamo tudi naročnino za „Pomladansko Cvetje,“ ki pride na svitlo 1. julija.

Vredništvo.

LISTNICA

G. Svetloslavski. — Naročnino dobili ter list poslali v Medano.

Cenik različne robe v Trstu.

Franko kolodvor Trst.

Žaganice kranjske:

od 10 do 14, 1200 ^a	po f. 68 do f. —
» 8 » 9 850	» » 38 » » —
skurete 1200	» » 36 » » —
remlji 3/4 nemški	» » 34 » » —

Žaganice štajerske:

od 10 do 14, 1200	po f. 72 do f. —
» » » 9, 850	» » 42 » » —
skurete 1200	» » 42 » » —
remlji francoski 3/4	» » 40 » » —

Žaganice koroške:

od 10 do 14 1200	po f. 82 do f. —
» 8 » 8 850	» » 48 » » —
skurete 1200	» » 55 » » —
remlji 3/4 benč. ^a	» » 52 » » —

Moka I Kaiser	po 11 f. — kr. cent.
II fein	» 10 » — » »
III pol	» 9 » — » »
Mundm.	» 8 » 25 » »
»	» 5 » 50 » »
Otrobi	» 2 » 70 » »

Fežol rudeki	» 7 » — » »
» zeleni	» 6 » 30 » »
» rumeni	» 6 » 40 » »
» kanarin	» 7 » — » »
» kokes	» 7 » — » »
Slive	» 7 » 50 » »
Maslo	» 51 » — » »
Slanina (špeh)	» 34 » — » »
Seno konjsko	» 2 » 80 » »
» kravje	» 2 » 90 » »
Slama boljša	» 2 » 60 » »
» slabeja	» 2 » 30 » »
Krompir	» 3 » — » »

Današnjemu listu smo dodali prilogo: **Zavarovalnica za življenje „HAZA“.**

MESMERIZEM.

Sonambula Anna d'Amico ki je s pomočjo svojega moža že mnogo ljudi ozdravila in se šteje med najboljše italijanske zdraviteljice, s tem naznanja, da kdor se hoče zdraviti pustiti od nje, mu ni drugega treba, kakor poslati nanjo frankirano pismo, v katero mora položiti dva goldinarja avstr. velj. in pa dva lastna lasa, ter v pismu na tanko razložiti, kako se njegova bolezen prikazuje. Naslov na pismo pa naj se blagovoljno napravi: «Signor Pietro d'Amico professore e magnetizzatore in Bologna. (Italia)»

VILLA STEIN

Cesar Franc-Jozefov a Kopelj

na Laškem v Štajerskeji (Tüffer).

Za letošnjo sezono razdajam novo okinčane, popolnoma vredjene in preskrbljene posamezne sobe in cela stanovanja za družine s kuhinjami.

Naroči se pri

Costantinu Trapp-u,
inšpektorju na Laškem.

Pri urarju

G. WIESER

Via San Sebastiano N. 3.

to je blizo Piazza del Sale v Trstu

se dobivajo **ure vsake verste**, in sicer po zelo nizki in tudi visoki ceni; n. pr.

Ure za obešati na zid

po 1 goldinar in 50 krajc.; po gold. 2 in 50 kr.; po 4 gold. in 50 kr. (ktere tudi bijejo), po gold. 10, 30, 50, itd. do gold. 150 av. vr.

Ure za žep („cilindre“)

srebrne, prav krasno narejene, po gold. 10 in 50 krajc.; srebrne **pozlačene** po gold. 12, i. t. d.

Ure so **garantirane**, da celo leto dobro kažejo; ako bi prav ne kazale, popravljajo se **brezplačno**.

Epileptični krč (božjast)

zdravi pismono specijalni zdravnik za epilepsijo Dr. O. KILLISCH v Berlinu, Neuenburger Strasse 8. — Že stotine popolnoma ozdravil.

Lastnik, in odgovorni vrednik Vekoslav Rač. — Tisk Rupnika in dr. v Trstu.

Zavarovalnica za življenje „HAZA“.

Zavarovanje življenja vzbuja človeku iste naj žlahtnejše čute, kateri ga nagibljejo k temu, da se svojo varčnostjo hrani za druge. Pri zavarovanju življenja nahajamo toraj dve uzvišeni lastnosti našega moralnega bitja, in sicer:

- a) Preskrbljevanje mile naše družine, in
- b) trezno varčnost.

Kolike važnosti je za naše življenje, ako nas brez nehanja žene notranji nagib, iskati v sebi vir preskrbljevalne ljubezni, vir, ki bi ne smel nikdar vsahniti. Ta nagib pa ne sme biti samo v našem srcu ali nam na jeziku, potrebno je, da ga oživimo z izvršujočimi našimi dejanji.

Ozrimo se samo nazaj in spomnimo se na ono ljubezen, katero smo zavživali na oživljajočih materinih prsih, in jasno nam stopi pred oči cela dolžnost rodovine in njenega reditelja.

Ker se pa more tej preskrbljevalni dolžnosti le z varčno točnostjo materijelno ustreči, je zavarovanje življenja naj glavnejše sredstvo v pospeševanje telesnega blagostenja, ker samo po tem potu pomnožuje se premoženje brez zgube.

Temu utegnili bi se ugovarjati da k varčnosti nije treba zavarovanja življenja, in da je bilo že v časih, ko še zavarovalnic za življenje imeli nismo, mnogo varčnih ljudi. Takim ugovorom bi se pa lahko odgovorilo, da tudi železnice niso potrebne, ker so ljudje tudi v prejšnjih časih, ko železnice še imeli nismo, gotovo potovali!

Glavna zasluga zavarovanja življenja obstoji ravno v tem, da z njim smo zavezani k vedni varčnosti, ktera ima blage nasledke v telesnem in dušnem obziru. Do sedaj so zakladali se prihranjeni novčiki večidel v hranilnice. Pripetila se je mnogokrat prilika, da je stranka, ki je hranila denarje dve tri leta v hranilnici, potrebovala jih za kako vseh obetajoče početje; v taci slučajih zna se, ako početje srečno ne poteče, denar svojemu pravemu namenu odtegniti, večkrat tudi povsem zgubiti. Ne gledé na te in enake slučaje ne moremo od hranilnice nikedar več iskati, nego smo založili.

Vse drugače je to pri zavarovalnicah; ako imamo v rokah protipis za zavarovanje življenja, že vemo koliko istine mislimo si v teku življenja prihraniti; — ker ako umerješ danes, plača ti zavarovalnica zavarovano istino, kar je za tvoje naslednike koristno; ako pa ti podeli previdnost dolgo življenje, moraš se vèda, tudi rad plačujesh zavarščino banki, vsaj ti je milo živeti dolgo; zavarovalnica ti torej ustreže v vseh mogočih slučajih.

Ko tedaj dobimo od hranilnice samo naše vlastne vloge izplačane, plača nam zavarovalnica za življenje „Haza“ ne samo plačano zavarščino, ampak celo zavarovano istino takoj, četudi bi se vtegnila pripetiti smrt po prvi plačani vlogi.

Zaradi natančnejega pregleda ponatisnili smo tukaj razkazilo I. (a) za zavarovanje na smrt, po katerem si lahko zavarujemo 1000 gold. istine, da se

izplača, kedar koli zavarovanec umerje. Do smrti pa stranka zavživa 50 % čistega bankinega letnega dobička, kateri se jej po lastnej volji ali vsako leto v gotovini plača, ali se rabi za pomnoženje zavarovane istine.

Za zavarovanje istine 1000 gold. plača:

20 letna oseba na leto 17 gold. 40 kr.

25 " " " 19 " 80 "

30 " " " 23 " 20 "

35 " " " 27 " 50 "

40 " " " 32 " 50 "

45 " " " 39 " 30 "

50 " " " 48 " 50 "

55 " " " 59 " 50 "

60 " " " 75 " 70 "

Po razkazu III zavživa stranka vsako leto 5% obresti plačane zavarščine, kakor v hranilnici, in ima zraven tega še vsakoletni delež 50% društvenega čistega dobička, ter koj po smrti zavarovano istino.

Pri teh prednostih znaša zavarščina za zavarovanje 1000 gold. istine:

za 20 letno osebo na leto 77 gold. 20 kr.

" 25 " " " 74 " — "

" 30 " " " 73 " 70 "

" 35 " " " 75 " 40 "

" 40 " " " 78 " 50 "

" 45 " " " 84 " 10 "

Po razkazu XI dobi otrok kedar doživi 20 let, zavarovano istino, ako bi pa utegnil popred umreti, povrne društvo plačano zavarščino. Po tem razkazu plača se od 1000 gold. zavarovane istine:

za 1 letnega otroka na leto 34 gold. — kr.

" 3 " " " 40 " 50 "

" 5 " " " 48 " 70 "

" 7 " " " 59 " 60 "

" 9 " " " 73 " 80 "

" 10 " " " 83 " 50 "

Zavarovanci dobi
50%
čistega dobička

Zavarovanje življenja pospešuje v obče moralni razvoj ljudstev, in statistika uči, da je v naši državi blizo 1% zavarovancev, v Nemčiji 7%, na Angleškem 11%, in ravno od teh razmer odvisno je tudi materijalno blagostanje omenjenih držav.

Posebno bi pa bilo koristno, da v državah, kakoršna je naša, v ktere pogrešamo gotovine isto tako pri poljedelstvu kakor pri obrtniji, se zavarovanje življenja bolj ukorenini, ker ravno od tega je odvisno blagostanje celih rodov.

Prednosti, ktere ponuja občinstvu ogerska zavarovalnica za življenje „Haza“, vidijo se ne samo po zelo nizki zavarščini, temuč tudi po daljnih zelo primerljivih in ugodnih napravah in zavarovalnih pogojih, kateri slednji zaznamovani so v protipisih. Svojo lojalnost pokazala je banka s tem, da je zavarovanim strankam ktere so želele, do sedaj povprek 6% plačane zavarščine povrnila, tako, da se zavarovanje nije pretrgalo. Le s takim postopanjem jej je posrečilo se, zaupanje občinstva si pridobiti v takej meri, da se jej je za čas njenega obstanka od 1. septembra 1867, predložilo za 34.181,989 gold. vrednosti pred-

logov, in se je izmed teh sprejelo, kakor kaže razgled vseh protipisov, za **28.663,155 gold.** Od svojega začetka, do 31. decembra 1870, je banka dedičem 511 umrlih zavarovancev izplačala blizo **300,000 gold.**

Razen razkazil zavarovanja za smrt, so tudi zelo ugodna, razkazila za zavarovanje istine, ktera se izplača za čas zavarovančevega življenja, in sicer ob času, kateri se je odločil pri sklepanji zavarovanja; po teh razkazilih povrne društvo, ako bi utegnil zavarovanec pred določenim časom umreti, plačano zavarščino.

„Haza“ ima 20, različnim razmeram življenja ustrezajočih kombinacij, in te se predložijo in razjasnijo vsakemu, kdor hoče društvu pristopiti po vseh krajih, kjer ima društvo opravnike.

Posebno se morajo še priporočati društva za prežitje, katerih pomen se natančneje razvidi iz sledečega primerljaja:

V različnih krajih države sdruži se 500 oseb različne starosti in sicer tako, da vsaka izmed njih plačuje 20 let po 100 gold., kateri se razdelijo z dobikom vred med društvenike, ki po minulih 20 letih od zgoraj navedenega števila 500 še živijo. Tukaj nastane prašanje, koliko pride na osebo, katera ob času delitve še živi? Oseba dobi:

1. celo med 20.timi leti vloženo gotovino;
2. celi znesek obresti in obresti od obresti vložene gotovine, vendar ne v taki meri, kakor pri hranilnicah, ampak po istinitem stanju premoženja za ta oddelek;
3. delež gotovine, med časom zavarovanja umrlih družabnikov;
4. obresti in obresti gotovine, med časom zavarovanja umrlih družabnikov.

Kdor torej želi svoje denarje plodonosno rabiti, in istino zaklada v društveni oddelek za prežitje, temu so zagotovljeni trovrstni dohodki in mu enako poduzetje mnogo več koristi, nego zakladanje denarjev v hranilnice, ali v podporna društva; dobi: a) višje obresti, b) vloge umrlih društvenikov, c) obresti od obresti plačanih vlog.

Takih društev za prežitje je pri zavarovalnici „Haza“ 14, naj krajša trajajo 12 let, naj dalja pa 25 let. Letne vloge morajo znašati naj manj 10 gold., ktere pa se lahko povikšajo, za koliko je stranki ljubo, do razmeri vlog se vselej preračuni pripadni del dobitega zneska. Tudi se lahko vloži istina enkrat za vselej, ktera pa mora znašati naj manj 100 gold.

Članovi društev za prežitje skličejo se vsako leto enkrat k glavnemu zboru, pri tej prči preskušajo se od banke vodjeni računi in voli se odbor sedmero društvenikov, kateri ima sklepati, kako naj se vloženi denarji naj bolje porabijo.

Da se pa tudi dedičem zavarovancev, ki med

društvenega trpeža umró ne godi krivica, osnovala je banka posebno pozavarovalno glavnico, iz ktere dobe dediči vloge umrlih društvenikov, njihove obresti in obresti od obresti.

Po tem načinu pozavarovanja je društvo porok za vloge in obresti umrlih.

Pri društvih za prežitje se končna istina ne da točno določiti, ker je ta-le odvisna od števila umrlih društvenikov in od obresti, ktero tečejo za vloženo gotovino. Od 100 gold. letne vloge sme se pa vendar pričakovati:

Pri 12 letnej udeležbi gold.	2100
„ 13 „ „ „	2400
„ 14 „ „ „	2700
„ 15 „ „ „	3000
„ 16 „ „ „	3400
„ 17 „ „ „	3800
„ 18 „ „ „	4300
„ 19 „ „ „	4800
„ 20 „ „ „	5300
„ 21 „ „ „	5900
„ 22 „ „ „	6600
„ 23 „ „ „	7300
„ 24 „ „ „	8100
„ 25 „ „ „	9000

Omeniti še je potrebno, da je veči del tega premoženja prenesen na zanesljive srečke z dobri obrestmi, in torej društveniki ne zavživajo samo obresti, ampak tudi dobiček, kateri bi utegnil na eno v banki deponiranih srečk pripetiti se.

H koncu naj še navedemo stan premoženja po bilanci preteklega leta.

V preteklem letu predložilo se je društvu 6507 ponudeb z zavarovalno istino **gold. 6.943,468**, na te ponudbe izdelalo je društvo po odbitku nesprjetih 5168 protipisov za zavarovanje istine

Znesek gold. 5,415.350

392 protipisov društev za prežitje „ 379.249

K temu stan premoženja od lani „ 15,899,840.92

znaša gold. 21,684,439.92

Odbitek uničenih protipisov „ 4,003,633.09

ostane koncem leta 1870

skupaj 18034 protipisov „ 17.680,896.83

od ktereга zneska spada

na zavarovanje istine gold. 16,320.283.83

„ „ dohodkov „ 3.800.—

„ društva za prežitje „ 1,356.723.—

Tukaj razvidne številke so zadosti jasne priče uspešnega delovanja naše banke, toraj jo spoštovanemu občinstvu iskreno priporočamo.

Ravnateljstvo ogerske zavarovalnice za življenje „HAZA“:

Anton grof Forgách m. p.

Pulszky m. p.

Koppel m. p.

Kiss m. p.

predsednik.

podpredsednik.

vodja.

najvišji vodja.